

Mål C-439/23**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

13 juli 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Tribunale Civile di Padova (Italien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

22 juni 2023

Kärande:

KV

Svarande:

C.N.R. – Consiglio Nazionale delle Ricerche

Saken i det nationella målet

Talan väckt av KV med yrkande att den hänskjutande domstolen ska slå fast att KV har rätt att tillgodoräkna sig – med avseende på anställningstid och därav följande lönehöjningar – hela den anställningsperiod som KV hade fullgjort i kraft av flera visstidsanställningsavtal hos Consiglio Nazionale delle Ricerche (nationella forskningsrådet) (nedan kallat C.N.R.) innan KV tillsvidareanställdes. KV har även mot denna bakgrund yrkat att C.N.R. ska förpliktas att återupprätta KV:s karriär och betala upplupna löneskillnader.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande har framställts med stöd av artikel 267 FEUF och avser tolkningen av klausul 4.1 i direktiv 1999/70/EG, och i synnerhet huruvida denna klausul kan tillämpas på visstidsanställningsavtal som ingicks och fullgjordes dels innan direktivet trädde i kraft, dels under perioden mellan det datum då direktivet trädde i kraft och det datum då den av medlemsstaterna fastställda tidsfristen för att införliva direktivet löpte ut.

Fråga som har hänskjutits för förhandsavgörande

Är klausul 4.1 i rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP

- tillämplig i tiden (*ratione temporis*) på visstidsanställningsförhållanden som ingicks och fullgjordes, i och med att avtalstiden gick ut, innan direktiv 1999/70/EG trädde i kraft (den 10 juli 1999),
- tillämplig i tiden (*ratione temporis*) på visstidsanställningsförhållanden i kraft av individuella anställningsavtal som ingicks innan direktiv 1999/70/EG trädde i kraft (den 10 juli 1999) och som fullgjordes, i och med att avtalstiden gick ut, på ett datum mellan det datum då direktivet trädde i kraft och det datum då den av medlemsstaterna fastställda tidsfristen för att införliva direktivet löpte ut (den 10 juli 2001),
- tillämplig i tiden (*ratione temporis*) på visstidsanställningsförhållanden i kraft av individuella anställningsavtal som ingicks under perioden mellan det datum då direktiv 1999/70/EG trädde i kraft (den 10 juli 1999) och det datum då den av medlemsstaterna fastställda tidsfristen för att införliva direktivet löpte ut (den 10 juli 2001), och som fullgjordes, i och med att avtalstiden gick ut, efter det sistnämnda datumet?

Anförda unionsbestämmelser

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt artikel 21

Direktiv 1999/70/EG, särskilt klausul 4, som fastställer principen om icke-diskriminering mellan visstidsanställda och jämförbara tillsvidareanställda

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 267

Anförda nationella bestämmelser

Lagstiftningsdekret nr 368 av den 6 september 2001, som trädde i kraft den 24 oktober 2001 och genomför direktiv 1999/70/EG, särskilt artikel 6, där det stadgas att en visstidsanställd ska ha rätt till semester och alla arbetsvillkor som tillämpas på jämförbara tillsvidareanställda, i proportion till den anställningsperiod som har fullgjorts, såvida det inte är objektivt oförenligt med visstidsanställningens karaktär.

Lag nr 70 av den 20 mars 1975, i den lydelse som var gällande vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i det nationella målet, särskilt artikel 36, enligt vilken C.N.R. får anställa forskare och högt specialiserad teknisk personal i kraft av visstidsanställningsavtal med en varaktighet på maximalt fem år.

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 C.N.R. – som är det italienska offentliga organ som har till uppgift att genomföra och främja forskningsaktiviteter i de viktigaste sektorerna för utveckling av vetenskap och dess tillämpningar – ingick med KV flera visstidsanställningsavtal i enlighet med artikel 36 i lag nr 70 av den 20 mars 1975.
- 2 KV var bland annat anställd hos C.N.R. som tekniker på 3:e nivån från den 2 november 1993 till den 31 mars 1995 och från den 1 augusti 1995 till den 1 augusti 2000, och som forskare på 3:e nivån från den 4 september 2000 till den 31 december 2001.
- 3 Det sistnämnda avtalet hävdades den 30 september 2001, när KV klarade ett offentligt uttagningsprov och tillsvidareanställdes som forskare på 3:e nivån från och med den 1 oktober 2001.
- 4 I samband med tillsvidareanställningen fick KV dock inte tillgodoräkna sig den anställningstid som hade fullgjorts i kraft av nämnda visstidsanställningsavtal, vilka ingicks innan den av medlemsstaterna fastställda tidsfristen för att införliva direktiv 1999/70/EG löpte ut (den 10 juli 2001).
- 5 Genom ansökan av den 8 februari 2022 har KV därför väckt talan vid Tribunale di Padova och yrkat att nämnda domstol ska slå fast att KV har rätt att tillgodoräkna sig den anställningsperiod som KV hade fullgjort i kraft av de ovannämnda tre visstidsanställningsavtalen, med den följderna att alla anställningsperioder ska räknas med i den sammanlagda anställningstiden och att KV:s lön ska justeras därefter.

Parternas huvudargument

- 6 C.N.R. har gått i svaromål och yrkat att talan ska ogillas. C.N.R. har gjort gällande att direktiv 1999/70/EG inte har retroaktiv verkan.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 7 Först och främst påpekar den hänskjutande domstolen att det är ostridigt i det nationella målet att det stadgas i den italienska lagstiftningen att anställningsperioder som en visstidsanställd har fullgjort i kraft av avtal i enlighet med artikel 36 i lag nr 70/1975 inte räknas med i samband med tillgodoräkning av den sammanlagda anställningstiden, inte ens i händelse av senare tillsvidareanställning. Denna behandling skiljer sig från den som gäller för personer som utför samma arbetsuppgifter och från början har varit tillsvidareanställda.

- 8 Vad gäller förevarande begäran om förhandsavgörande finner den hänskjutande domstolen att det aktualiseras en fråga om tillämpningen i tiden av klausul 4.1 i direktiv 1999/70/EG, som trädde i kraft den 10 juli 1999 och som medlemsstaterna skulle ha införlivat med den nationella rättsordningen senast den 10 juli 2001. I detta sammanhang konstaterar den hänskjutande domstolen att det i italiensk rättspraxis finns två synsätt vad gäller tolkningen, vilka strider mot varandra.
- 9 Enligt det första synsättet är klausul 4 i direktivet, och därmed principen om icke-diskriminering, vilken fastställs i nämnda klausul, inte tillämplig på visstidsanställningsförhållanden som fullgjordes innan den av medlemsstaterna fastställda tidsfristen för att införliva direktivet löpte ut. Detta synsätt stöds av principen om förbud mot retroaktiv verkan för unionsrätten. Enligt denna princip tillämpas materiella bestämmelser endast på faktiska situationer som har uppkommit efter det att de aktuella bestämmelserna har trätt i kraft, såvida det inte klart föreskrivs i unionsrätten att de har retroaktiv verkan.
- 10 Enligt det andra och nyare synsättet, vilket tycks ha blivit fast nationell praxis vid Corte di cassazione, kan även visstidsanställningsperioder som fullgjordes innan direktiv 1999/70/EG trädde i kraft räknas med i en tillsvidareanställds sammanlagda anställningstid. Detta synsätt grundar sig på en fast tolkningsprincip i EU-domstolens praxis, enligt vilken en ny bestämmelse, såvida inget undantag föreligger, tillämpas omedelbart på ”framtida verkningar” av en situation som har uppkommit under en äldre bestämmelses giltighetstid (dom av den 10 juni 2010, [Bruno m.fl.], C-395/08 och C-396/08, punkt 53, dom av den 12 september 2013, Kuso, C-614/11, punkt 25, dom av den 14 april 1970, Brock, 68/69, punkt 7, dom av den 10 juli 1986, Licata/EESK, 270/84, punkt 31, dom av den 18 april 2002, Duchon, C-290/00, punkt 21, dom av den 11 december 2008, kommissionen/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, punkt 43, och dom av den 22 december 2008, Centeno Mediavilla m.fl./kommissionen, C-443/07 P, punkt 61).
- 11 Enligt den hänskjutande domstolens uppfattning ska ovannämnda tolkningsprincip, som har slagits fast i EU-domstolens praxis, däremot förstås så, att den ger stöd åt det första synsättet i nationell rättspraxis. När EU-domstolen slår fast att den nya bestämmelsen tillämpas på ”framtida verkningar”, avser EU-domstolen i princip enbart de faktiska situationer som har uppkommit innan den nya unionsbestämmelsen har trätt i kraft och som fortsätter utan väsentligt avbrott under den efterföljande perioden. EU-domstolen avser däremot inte situationer som har uppkommit och till fullo avslutats innan den nya bestämmelsen har trätt i kraft.
- 12 Enligt den hänskjutande domstolen är denna slutsats i linje med de krav som följer av principerna om rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar. Dessa principer utesluter att de materiella unionsbestämmelserna tillämpas retroaktivt på situationer som har uppkommit innan sådana bestämmelser har trätt i kraft, såvida det inte av bestämmelsernas lydelse, syfte eller systematik klart framgår att de ska

tillerkännas sådan verkan (dom av den 25 februari 2021, Caisse pour l'avenir des enfants (Krav på anställning vid barnets födelse), C-129/20, punkt 31, dom av den 29 januari 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, punkterna 49 och 50, dom av den 26 mars 2015, kommissionen/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, punkterna 32 och 33, dom av den 7 november 2013, Gemeinde Altrip m.fl., C-72/12, punkt 22, dom av den 12 november 1981, Meridionale Industria Salumi m.fl., 212/80–217/80, punkt 9, dom av den 23 februari 2006, Molenbergnatie, C-201/04, punkt 31, dom av den 10 februari 1982, Bout, 21/81, punkt 13, och dom av den 15 juli 1993, GruSa Fleisch, C-34/92, punkt 22).

- 13 Den hänskjutande domstolen påpekar att en sådan tolkning för övrigt kan härledas just ur EU-domstolens domar som har legat till grund för det andra synsättet i nationell rättspraxis (dom av den 10 juli 1986, Licata/EESK, 270/84, punkt 31, dom av den 29 juni 1999, Butterfly Music, C-60/98, punkt 24, dom av den 14 april 1970, Brock, 68/69, punkterna 6–9, dom av den 24 januari 2018, Pantuso m.fl., C-616/16 och C-617/16, punkt 37, dom av den 22 december 2008, Centeno Mediavilla m.fl./kommissionen, C-443/07 P, punkt 64, dom av den 11 december 2008, kommissionen/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, punkterna 33 och 53, dom av den 22 december 2010, Gavieiro [Gavieiro och Iglesias] Torres, C-444/09 och C-456/09, punkt 90, dom av den 10 juni 2010, [Bruno m.fl.], C-395/08 och C-396/08, punkterna 52–55, dom av den 22 juni 2022, Volvo, C-267/20, punkterna 99–104, dom av den 29 januari 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, och dom av den 12 september 2013, Kuso, C-614/11).
- 14 Mot denna bakgrund finner den hänskjutande domstolen att klausul 4.1 i direktiv 1999/70/EG – såsom den har tolkats i EU-domstolens praxis om förbud mot retroaktiv verkan för unionsrätten och tillämpning av en ny bestämmelse på ”framtida verkningar” av situationer som har uppkommit tidigare – ska tolkas på så sätt att denna klausul inte avser visstidsanställningsförhållandena mellan KV och C.N.R. från den 2 november 1993 till den 31 mars 1995 och från den 1 augusti 1995 till den 1 augusti 2000, eftersom båda dessa anställningsförhållanden fullgjordes innan fristen för att införliva direktivet löpte ut. Däremot tillämpas denna klausul på visstidsanställningsförhållandet mellan KV och C.N.R. från den 4 september 2000 till den 30 september 2001, eftersom detta pågick det datum då fristen för att införliva direktivet löpte ut.